

El sainet constitucional

De la reforma constitucional espanyola només en podem concloure una cosa: que ha nascut pràcticament morta.

Fa tres setmanes, quan la Sra. Angela Merkel i el Sr. Nicolas Sarkozy van exigir la limitació directa del dèficit públic a les constitucions dels països membres de l'euro per reforçar la seva credibilitat fiscal, abaixar el preu dels bons i evitar noves crisis borsàries, el diferencial entre els bons alemanys i espanyols era del 2,75%. Avui, a punt d'aprovar-se el nou article 135 al Senat espanyol, el diferencial ja s'ha enfilat per sobre del 3%. Això no vol dir que, des d'un punt de vista teatral, aquesta reforma exprés no hagi tingut un gran efecte mediàtic i no hagi cobert amb èxit tots els gèneres nacionals: des del l'acte sacramental (al principi) fins al sainet propi de la Restauració (al final).

El Sr. Zapatero, defenestrat pel seu partit, no va poder resistir la temptació de fer servir les exigències europees per venjar-se dels seus companys de partit tot anunciant, solemnement, una reforma pactada amb el PP que, de pas, dinamitava tota l'estratègia electoral endegada pel nou candidat del PSOE. El Sr. Rubalcaba, que podria passar per un secretari personal, flexible i murri, de Carles III, va desactivar aquest cop mortífer, similar al que matà els líders del tripartit, posant-se al capdavant de la reforma fins a deixar-la ben aigualida.

Finalment, el Sr. Rajoy –que amb una barba rasurada fina, la veu pastosa i unes figures retòriques estranyament castisses recorda un membre del Consell d'Índies del segle setze– beneí aquest pacte descafeïnat, satisfet d'haver obligat el PSOE a rectificar en públic, que és el pecat polític més gros en aquest país de fums i miralls deformats que porta el nom d'Espanya.

CARLES BOIX

PROFESSOR, UNIVERSITAT DE PRINCETON

El resultat de tot plegat és un text vacu. Excepte per la referència que fa al dèficit màxim del 3% del PIB de la zona euro (apartats 2 i 3), el nou article 135 no imposa cap xifra concreta i es remet a una llei orgànica a aprovar abans del 30 de juny del 2012. És cert que PP i PSOE han subscrit un acord polític sobre el contingut d'aquesta llei en què es comprometen a un topall del 0,4% del PIB de dèficit. Però aquest acord, que no té cap validesa legal, és impossible de posar en marxa amb les Corts a punt de ser dissoltes. I, considerant que el PP tindrà majoria absoluta, serà paper mullat després del 20-N.

En tot cas, és dubtós que la llei orgànica tingui cap força real. Diversos països europeus, com ara Alemanya, França i Grècia, han incomplert el límit del 3% de la zona euro sense rebre cap sanció de la UE. Aquest problema de control es fa encara més difícil quan és l'estat sobirà qui s'ha de vigilar a si mateix: algú pot creure que l'Estat, suprema encarnació de la nació espanyola, es

multarà a si mateix per no haver complert amb els límits que es va imposar el dia abans? Per si de cas, l'article 135 inclou explícitament un conjunt de clàusules que permeten a l'Estat trencar el dèficit màxim sense problemes: el límit de la llei orgànica no s'haurà d'assolir fins al 2020 (o l'eternitat de dos mandats legislatius sencers); el dèficit estructural màxim (a definir per la llei orgànica) s'haurà d'obtenir sobre el cicle econòmic (segons el paràgraf final de l'acord polític entre el PP-PSOE), i si aquestes definicions no són per elles mateixes prou elàstiques, l'article 135 permet superar el dèficit en situacions de catàstrofes, emergències o recessions, tots ells conceptes fàcilment redefinibles amb l'ajut amical de la Real Academia Española.

L'article 135 és, a més a més, una font d'ineficiències en dos sentits. Primer, com que demana majories absolutes per aprovar la llei orgànica (apartat 2) i per eximir el govern de complir-la (apartat 4), dificulta el procés de governar. Fins ara, els pressupostos es podien aprovar amb majories simples i, amb un executiu blindat per la moció de censura positiva copiada de la Constitució alemanya, això creava estabilitat en un Congrés dels Diputats relativament fragmentat.

Segon, l'article 135 judicialitza encara més la vida política espanyola: si algú se'l pren seriosament, l'article 135 obre la porta a la intervenció dels òrgans judicials a l'hora de decidir si el govern ha complert o no amb el precepte constitucional. Considerant la mena de tribunals que té Espanya (pensin en les declaracions contradictòries del president del TSJC aquests darrers dies), aquesta possibilitat és, com a mínim, preocupant.

¿Algú es pot sorprendre que els mercats internacionals no s'hagin empassat l'ham de la reforma?

La reforma constitucional és un text vacu, sense cap força real. ¿Algú es pot sorprendre que els mercats no s'hagin empassat l'ham?